

Rodesian Ridgeback

Leeuwhond uit Afrika

Een werk van de Amerikaanse illustrator Walter A. Weber (1906-1979) dat laat zien waar de Rhodesian Ridgeback de naam 'Leeuwhond' aan dankt.

In oude geschriften, documenten en boeken of op prenten en schilderijen is de geschiedenis van honden vastgelegd. En dan vooral het werk dat ze doen. Meegaan op jacht, het drijven en hoeden van een kudde, het bewaken van huis en hof en het gezelschap houden van de mens. Elke maand biedt *Onze Hond* jou een inkijkje in de rijke historie van een rashond. Deze maand: de Rhodesian Ridgeback oftewel: Pronkrug.

Ten onrechte wordt soms gedacht dat de Rhodesian Ridgeback de enige rashond is met een 'streep' – een *ridge* – op de rug. De ridge wordt gevormd door een rij haren die tegen de groeirichting van de vacht in gaat. Hij begint achter de schouder en eindigt bij de heupen; de breedte is circa vijf centimeter. Het Zuid-Afrikaanse woord ervoor is *pronk*; het ras wordt daarom ook wel Pronkrug genoemd. Een vierde naam voor de Rhodesian Ridgeback is Leeuw-hond, verwijzend naar zijn verleden als jachthond op groot wild, met name leeuwen.

Andere honden met een ridge

In de historie van de Rhodesian Ridgeback vallen al snel twee namen: Phu Quoc, een eiland in het zuiden van Vietnam, en Hottentotten (die we nu Khoikhoi noemen), een inheems volk dat in de provincie West-Kaap woonde toen de Nederlander Jan van Riebeeck daar in 1652 een handelspost stichtte. Zowel de honden van Phu Quoc als die van de Khoikhoi hebben een ridge en zo werd al snel een link met de Ridgebacks uit Rhodesië gelegd. De Khoikhoi komen oorspronkelijk uit Noord-Afrika. Ze trokken met hun vee en honden, via Rhodesië (nu Zimbabwe) naar het zuiden van Afrika. Voor wat betreft de honden op het eiland Phu Quoc zijn er twee lezingen. Of ze zijn vanaf Phu Quoc naar Afrika gebracht, of de omgekeerde route is afgelegd. Dan hebben we ook nog de Thai Ridgeback, die voor wat betreft het land van herkomst en de ridge de derde in dit rijtje zou kunnen zijn.

Tijdens mijn reis door Zuid-Afrika en Swaziland in 2001, bezocht ik het monumentale Voortrekkermuseum bij Pretoria. Daar maakte ik deze foto van de muurgravure *Die Verblyf by Kerkenberg*. Op de voorgrond een Pronkrug.

Khoikhoi

Terug naar de honden van de Khoikhoi, die al door David Livingstone in zijn boek *Livingstone's Missionary Travels in South Africa* (1857) worden beschreven. George McCall Theal schrijft er ook over in zijn in 1910 verschenen boek *The Yellow and Dark-Skinned People of Africa South of the Zambezi*. Hij is niet erg complimenterus: 'Een lelijk schepsel, zijn lichaam gevormd als dat van een jakhals, en het haar op de ruggengraat staat naar voren'. De Khoikhoi gebruikten hun honden voor de jacht en als bescherming tegen leeuwen. Professor Ludvic von Schulmuth, in de jaren dertig van de vorige eeuw een bekende kynoloog is ervan overtuigd dat de jachthond van de Hottentotten een zeer oud ras is, afstammend van een dier als een jakhals of hyena. Tijdens opgravingen bij de Oranje Rivier vindt de professor in 1936 een gemummificeerde hond van de Khoikhoi, die overeenkomt met deze en vroegere beschrijvingen. Het dier heeft een ridge, staande oren, een platte schedel en een pluimstaart.

De eerste blanken die honden met een ridge zien zijn Portugezen die in 1487 aan land gaan op de plek waar nu Kaapstad ligt. Als een aantal van hun soldaten wordt vermoord, vertrekken ze in 1510; na hen komen de Nederlanders. Zij bouwen in het midden van de 17e eeuw op de Kaap een handels- en verversingspost van de Verenigde Oostindische Compagnie. Ze brengen – net als de Engelsen in 1795 – hun honden mee. Mastiffs, Doggen, Bloedhonden, Terriërs en Windhonden vermengen zich met de Khoikhoi-honden. Als ze eenmaal zijn gesetteld, gebruiken blanke kolonisten deze honden ook voor bewaking.

Na eindeloze strubbelingen met de Engelsen komt er in 1806 een einde aan de Nederlandse Kaapkolonie en geven de kolonisten zich over. Uiteindelijk leidt dit in 1836 ertoe dat zo'n 12.000 Nederlandssprekende Afrikaner boeren de Kaap verlaten. Deze uittocht met ossenwagens staat bekend als de Grote Trek, die eindigt in het binnenland van Zuid-Afrika, waar de kolonisten boerenrepublieken stichten.

Van Rooijenhond

De moderne geschiedenis van de Rhodesian Ridgeback begint eigenlijk bij Charles Daniel Helm (1844-1915) uit Swellendam. Hij is een protestante missionaris, politiek adviseur en vertrouweling van de koning van Matabeleland. Met het doel een nieuwe missiepost op te

Afrikaner boeren trekken vanaf 1836 naar de binnenlanden van Zuid-Afrika en nemen hun gezinnen, bezittingen, vee en ook hun honden mee. Op de voorgrond onmiskenbaar een voorvader van de Rhodesian Ridgeback.

zetten vertrekt Helm samen met zijn vrouw en babydochtertje in 1875 vanuit de Kaapkolonie naar Matabeleland. Hij neemt twee honden mee; volgens bronnen zijn het ruwharige grijs-zwarte teven. Het toeval wil dat de schrijver Majoor Tom C. Hawley (*The Rhodesian Ridgeback, Origin, History and Standard*) een dochter van Charles Helm, ontmoet. Zij vertelt Hawley over: 'Een grote teef, Powder genaamd, die op een Greyhound lijkt en een dappere en plichtsgetrouwe hulp bij de jacht is.' De andere teef heet Lorna. Tom Hawley is niet alleen een militair, schrijver en keurmeester, maar ook de eigenaar van een Ridgeback met grote invloed op het ras: SA&US Ch Tau of Voortrekker Hoogte (Ch Swahili's Jeff Davis x Ch Swahili's Dixie Victoria); deze reu wordt later naar Amerika geëxporteerd.

Helm maakt in Matabeleland kennis met Cornelius van Rooyen, een boer en jager op groot wild. Van Rooyen koopt de honden van Helm, in eerste instan-

tie om ze aan zijn roedel jachthonden toe te voegen, maar ook om ermee te fokken en aan hun talent als waakhond te werken. Hij gebruikt in zijn fokkerij behalve Duitse Doggen ook Europese jachthonden. Volgens David H. Helgesen in zijn *The Definitive Rhodesian Ridgeback* (1982) hebben de twee honden van Helm geen ridge, maar na de kruisingen met Van Rooyens honden krijgen vrijwel alle nakomelingen dat wel, hetgeen wijst op een dominante vererving. Men noemt hen dan Hottentothond, Rifrug, Kamrug, Leeuw hond, Steekbaard, Boerhond, Lion Dog of ... Van Rooijenhond.

Landbouwtentoonstelling

Van Mr. Graham Stacey (Dewsbury) koopt kolonel Francis Richard Barnes in 1915 zijn eerste Leeuw hond, Dingo genaamd, een afstammeling van Van Rooyens honden. In 1897 richt Barnes de Salisbury Kennel Club op, in 1910 verhuist hij naar Matabele-

Foto: Linda Costa, Rhodesian Ridgeback Pioneers

Cornelius van Rooyen (1860-1915) met een van zijn Pronkruggen en de geschoten buit.

HOE KWAM DE RASSTANDAARD IN DE JAREN TWINTIG TOT STAND?

Een ooggetuige van de Bulawayo Kennel Club Show vertelt: "Meer dan twintig honden kwamen paraderen. Ze waren van alle soorten en maten, van een ondermaatse Duitse Dog tot een kleine Bull Terrier. Alle kleuren waren vertegenwoordigd. De heer Barnes vroeg vervolgens om suggesties. Eigenaren waren terughoudend om naar voren te komen, ieder dacht natuurlijk dat hij het juiste type had. Eindelijk nam een toeschouwer met enige kennis van het ras een hond en stelde de grootte voor. Hij koos toen een ander exemplaar voor het hoofd en de nek, een derde voor de benen en voeten en maakte gebruik van zo'n vijf verschillende honden. Een paar dagen later stelde de heer Barnes de standaard samen, er werd een club gevormd." De standaard van de heer Barnes werd aangenomen en dit is, met enkele latere wijzigingen en aanpassingen, de standaard die vandaag de dag wordt gebruikt.

land en koopt een boerderij in Figtree. In 1918 worden de eerste Leeuwhonden tentoongesteld op de Landbouwtentoonstelling van Bulawayo. Met als kennelnaam Eskdale fokt Barnes met Judy, ook een hond uit Van Rooyens fokkerij. Eskdale Jock, Eskdale Leo en Eskdale Connie zijn honden uit zijn eerste nesten; Connie wordt in 1925 beste teef op de Kennel Club Show van Bulawayo. Haar kennelgenoot Jock is daar beste reu; Connie en Jock zijn ingeschreven als 'Lion Dogs'.

Barnes roept een aantal fokkers met hun honden bij elkaar en op de tweede dag van de Bulawayo Kennel Club Show (1922) schrijven de heren een rasstandaard (zie kader). Behalve Barnes zijn dat onder anderen ook C.H. Edmonds en B.W. Durham. Ook in 1922 wordt de Rhodesian Ridgeback (Lion Dog) Club opgericht.

Van Lion Dog naar Rhodesian Ridgeback

Zijn de honden van Charles Helm nog ruwharig en grijs-zwart, Van Rooyens honden en hun nakomelingen hebben door kruisingen al de licht tot rood tarwekleurige vachten. Opmerkelijk is dat Barnes c.s. bij het schrijven van de standaard als voorbeeld die van de Dalmatische Hond nemen. Wie het silhouet van een Dalmat vergelijkt met dat van een Rhodesian Ridgeback, ziet overeenkomsten in de bouw van de lichamen.

Een Afrikaner boer met zijn gezin in een ossenwagen. De hond is een vroeg type Rhodesian Ridgeback.

RHODESIAN RIDGEBACK

Land van herkomst: Zuid-Afrika

Rasgroep: 6 Lopende honden en zweethonden

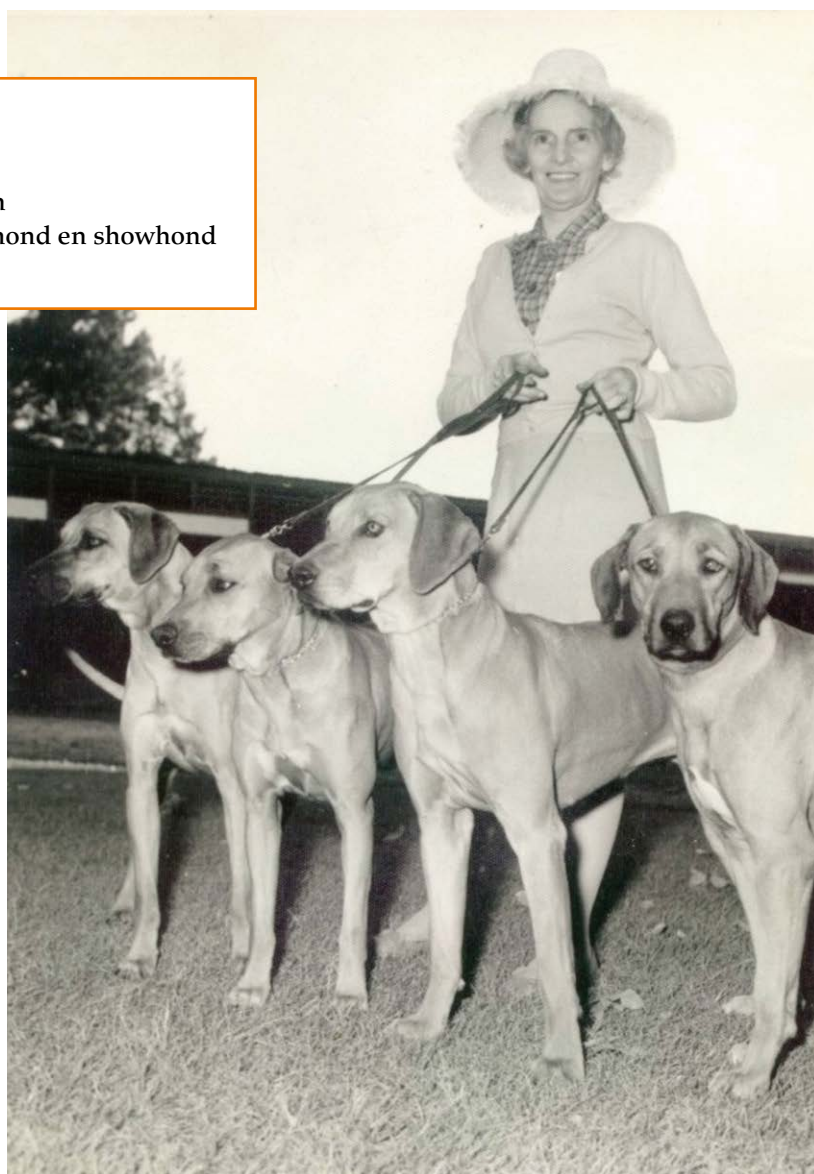
Gebruik: jacht op groot wild, bewaking, huishond en showhond

Rasvereniging Nederland: www.rrcn.nl

Dankzij Barnes en zijn medestanders Mrs M.L. Dickson (Drumbuck), W.H. Peard en T. Kedie-Law (Avondale), worden zowel het ras, de standaard als de rasvereniging in 1924 erkend door wat dan nog de South African Kennel Union (SAKU) heet, de latere Kennel Union of South Africa (KUSA). Een herziening van de standaard volgt in 1926. De naam is dan nog Lion Dog maar deze wordt in 1932 veranderd in Rhodesian Ridgeback. De eerste Ridgebacks die worden geregistreerd bij de KUSA zijn Grootedam Leo en Grootedam Gwen, eigendom van Louis Herring. In 1928 wordt Ch Virginia of Avondale de eerste kampioen binnen het ras. Op een Best-in-Show winner moet langer worden gewacht: Copper of Ballyboden wint een BIS in 1953 op de Matabele Canine Association Show in Zuid-Rhodesië. Voordat we naar de Nederlandse historie overschakelen moet nog één naam van een fokster en autoriteit binnen het ras worden genoemd: Mrs Phyllis McCarthy (1903-1986), die in 1947 in Pietermaritzburg start met de Glenaholm kennel. Haar honden zijn prominent aanwezig in de stambomen van moderne Ridgebacks.

Avontuurlijke verzetsstrijder

Aan de komst van de eerste Rhodesian Ridgeback naar Nederland zit een verhaal vast. Ida Laura Veldhuyzen van Zanten (1911-2000), telg uit een 'bloembollenfamilie' in Hillegom, slaagt erin om in 1942 naar Engeland te gaan, haalt daar verschillende vliegbrevetten en draagt haar steentje bij als oorlogsvlieger. Samen met een compagnon start ze in 1945 een kleine luchtvaartmaatschappij en met een tweemotorig toestel vliegt ze met zes passagiers van Engeland naar Kaapstad. Bij een van haar terugreizen naar Engeland krijgt ze van een verpleegster een

Mrs Phyllis McCarthy begon in 1947 de Glenaholm kennel.

Pronkrug, Pegasus genaamd. Een briefje aan zijn halsband luidt 'for Ida'. De hond is gefokt door een (Engelse?) militair en is geboren op de RAF-basis in Rhodesië. Het verhaal wil dat Pegasus bij aankomst in Engeland door de douane wordt ontdekt en in quarantaine moet. Dat wil Ida haar hond niet aandoen; ze neemt de boot naar Calais en komt moeiteloos met Pegasus op vaderlandse bodem.

Eerste Nederlandse nest

Inmiddels zijn er zowel in Zuid-Afrika als in Rhodesië fokkers die zich serieus met het ras bezighouden. Zo ook L.H. de Geus in het Zuid-Afrikaanse Ermelo in de provincie Mpumalanga. Hij verkoopt aan mevrouw Goedhart Bakker-Hofbauer uit Enschede twee in 1947 geboren Ridgebacks: Ntombi Ingonyama en Induna Ingonyama. Uit deze combinatie van halfbroer x halfzuster wordt in 1949 het eerste Nederlandse nest (van de Tafelbaai) geboren.

De vliegenierster Ida Laura Veldhuijzen van Zanten (1911-2000) was, voor zover bekend, de eerste eigenaar van een Rhodesian Ridgeback in Nederland.

Mevrouw Goedhart Bakker-Hofbauer uit Enschede met haar twee in 1947 geboren Ridgebacks.

Een tweede nest volgt in 1950. Als in 1949 het ras door de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland wordt erkend, is mevrouw Goedhart Bakkers echtgenoot de eerste keurmeester.

Tot aan de jaren zeventig worden er weliswaar Ridgebacks gefokt, maar op bescheiden schaal. Bekende kennelnamen in die jaren zijn van de Tafelbaai, van het Zand, van de Stilbaai, Chitambo's en Campina's van Staverden. In de jaren zeventig en tachtig zijn onder andere van Maire Hofstede, The Thembisa, Rydgeway, van Masjonaal, Jockular en van Huize Laurillard actief. Remon Mersmann fokt in zijn kennel The Thembisa een zestal kampioenen. Hij is ook de initiatiefnemer voor het oprichten van de Rhodesian Ridgeback Club Nederland (1979), die in 1981 in Rhenen de eerste Kampioenschaps-tentoonstelling houdt.

'Voor de Leeuwenjacht'

De kennelnaam *Vir die Simba Safari*, dat 'Voor de Leeuwenjacht' betekent, is bekend bij zowel oudere als jongere kynologen. Mevrouw Ans Trésoor-Homan koopt in 1953 haar eerste Ridgeback: Induna van de Tafelbaai, geboren in het tweede nest van mevrouw Goedhart Bakker. In 1954 wordt deze reu de eerste Nederlandse kampioen. Van 1964 tot 1978 importeert Ans een aantal reuen uit de Engelse Footpath kennel van Mrs E.R. Baily. In 1969 wordt het eerste nest geboren uit Flax of Footpath x Luti de Holi. De moederhond is een Zuid-Afrikaanse import. Bijzonder is dat dit het eerste nest in Nederland is dat door kunstmatige inseminatie met diep-

gevroren sperma wordt geboren. Ook in 1969, op de show in Utrecht, verschijnen de Ridgebacks van Ans Trésoor voor het eerst op een tentoonstelling, waar ze veel bekijks hebben.

In 1985, op de Kampioenschapsclubmatch, wint Ntombi Nyoka vir die Simba Safari bij keurmeester Joop Hiddes het CAC en wordt daarmee Nederlands Kampioen. Ook de teef Ntombi Afrika vir die Simba Safari is een succesvolle Ridgeback. Na een lang fokkersleven, waarin ze ook actief is in de rasvereniging, draagt Ans Trésoor de kennel over aan haar dochter Mariëlle, die Vir die Simba Safari in Frankrijk voortzet. Mevrouw Winnie Ressang-Groenewegen is de tweede vrouw in Nederland die zich langjarig met Ridgebacks bezighoudt; toevallig zijn beide dames dierenarts en keurmeester. Als ik Winnie in 1996 interview heeft ze nog veertien Ridgebacks, waarmee ze fokt onder de kennelnaam That's Why.

De Rhodesian Ridgeback – een gespierde, snelle, wendbare, intelligente en soms onstuimige hond – is populair geworden. Dat blijkt uit de lijst van fokkers die volgens het verenigingsfokreglement van de rasvereniging fokken: meer dan zeventig. Ze zijn te vinden op de website van rasvereniging Rhodesian Ridgeback Club Nederland (www.rrcn.nl). ■

Alle pogingen zijn in het werk gesteld om namen van fotografen/illustratoren van het beeldmateriaal te achterhalen. Dit is niet altijd gelukt. Wie rechten op afbeeldingen meent te hebben, kan contact opnemen met de auteur: horter@tiscali.nl